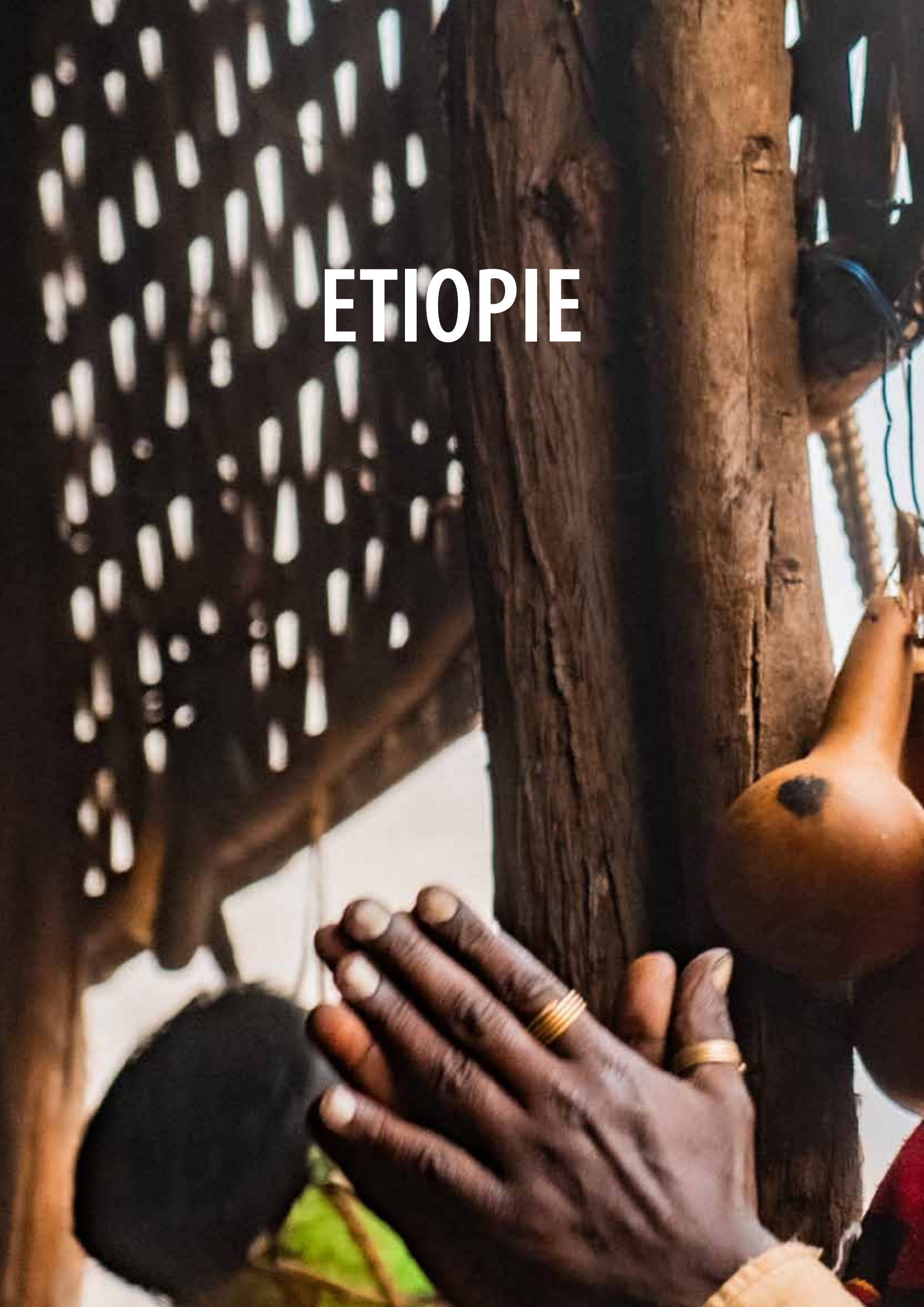

ETIOPIE

PONDĚLNÍ NADĚJE 26. února 2023 • Metemma

Jsem ochotný udělat vše pro posun a vymanění George z hranice, ale nemohu dělat nic než čekat, Taková je Afrika a po 10 hodinách napětí mizí i ta poslední naděje. Další pokus bude zítra. Míra frustrace a znechucení nemůže být větší.

DALŠÍ PROMARNĚNÝ DEN 27. února 2023 • Metemma

Aby toho všeho nebylo málo, tak se na mě od noci v súdánském „hotelu“ projevuje jakási nemoc. Jeví se to jako nachlazení, ale ve 40 °C ve stínu přes den a 32 °C v noci se mi to nezdá.

Podařilo se zajistit tolik důležitý dokument deklarující záruku turistické agentury v Addis za George, verifikovaný depozitem 2 000 USD z naší strany. Původně po mně chtěli složit depozit 25 000 USD hned na hranici a byla velká šance, že o tyto prostředky přijdeme. Bylo to tedy neakceptovatelné, načež jsme se vydali vlastní cestou. To je však cesta proti vládnímu úmyslu, kterým je získat dolary do poválečného státního rozpočtu. V našem případě byla past nastavena tak, že složíme 25 000 USD na celní správě a za to dostaneme doklad o depozitu. Toto potvrzení pak poslouží jako výplata depozitu zpět na hranici při opuštění země, ale...

Několik ale! Platí velmi přísná pravidla o dovozu a vývozu hotovosti ze země. Pokud dovezete více než 3 500 USD, všechny peníze nad tuto hranici vám budou zabaveny a v lepším – opravdu tom nejlepším – případě budou převedeny na bankovní účet, který si vytvoříte a následně si vše vyberete v etiopských birrech. Také je přísně zakázáno ze země vyvážet jakoukoliv měnu. Pokud tedy složíme zálohu, tak při opuštění země získáme přepočtené amerických dolarů na birry oproštěný od vládních poplatků. Tím, že budeme překračovat hranice, hrubě porušíme zákonná nařízení a celníci nám budou moci odebrat jakoukoliv finanční hotovost, kterou se pokusíme vyvézt ze země.

Vlastně jsme tady v zapeklité pasti, kterou dokáže prolomit jenom papír z Addis.

▼ *Tuktuk a samopal, první kontakt s Etiopií*

▲ *Uličky v etiopské Metemmě*

V ÚTERÝ NIKAM NEJEDEME 28. února 2023 • Metemma

Po klasické ranní snídani jsem si vyhádal svolení dostat se do vozu. Podle informací by mělo být do oběda vše vyřízené, ale stejně jsem využil příležitosti a vzal jsem si po šesti dnech čisté oblečení, spodní prádlo a hlavně zubní kartáček. Na celním jsem opakovaně kontroloval, co se musí poslat z Addis, aby proces proběhl co nejjednodušeji. Na telefon mi zatím chodily zprávy z Addis, které nepůsobily úplně pozitivně.

Dokument, na který čekáme, dorazil ve formě fotky ve zprávě. Ihned jsem ho šel konzultovat. Podle celníků je v pořádku – až na malou drobnost. Doklad je vedený na motorku, a ne na auto! Takže budeme čekat, než ho v Addis opraví. Pak se dozvídáme, že na dokumentu budou ještě potřeba dva podpisy od lidí z kanceláře úřadu v Addis. Pro mě jasná zpráva, že dnes nikam nejedeme a George zůstane zase stát další noc na celním.

KDO ČEKÁ, BUDE ČEKAT DÁL 1. března 2023 • Metemma

Dvě stě procent na to, že dnes do oběda to bude. Tak zněla poslední informace z Addis, která se hned ráno začala měnit z důvodů ryze afrických. Náš zástupce a majitel cestovní agentury nám špatně poslal SWIFT kód, a navíc špatně napsal svoje jméno. Teď tedy musíme poslat zálohu znovu a budeme doufat, že se nám peníze vrátí.

Informování o tom, že je horko, a polední pauza se tedy oficiálně prodlužuje z 12:30 do 15 hodin, nepřekvapuje, a tak čekáme dál, až nakonec ve 14 hodin přišla z Addis fotka papírku se třemi čísly. Prostřední číslo je datum,

▲ *Příprava etiopského streetfoodu*

kteří je o dva dny později a rok je o osm let dříve. S tímto dokumentem jdeme na celní. Po hodině čekání a několika zkonsumovaných datlích se objevuje můj věrný etiopský buddy Charlie s informací. „Doklad jde hierarchicky osou příjemců z Addis a my čekáme, protože už dvě hodiny leží na stole v Bahir Daru!“ Tam jej totiž někdo musí vytisknout a opatřit dalším podpisem a následně poslat do Metemmy, kde jej ve schránce najde úředník a dá nám razítko do karnetu. Už i na tak pokorném muži, jako je Charlie, bylo vidět naštvání, což ho vybudilo k získání telefonního čísla do bahirdarské kanceláře. Trvalo asi třicet telefonátů, než našel dámu, která vstala ze židle, vyzvedla papír ze štosu, odnesla jej někomu dalšímu, ten podepsal, ona oskenovala a poslala doklad do Metemmy.

Tři hodiny jsem seděl v kanceláři, kde mi společnost dělaly tři stoly s monitory a jeden obsazený ženou, která intenzivně sledovala videa na internetu. Tak já tady sedím, čekám a dáma kouká na monitor a předstírá, že tady ani jeden nejsme. Vyžádal jsem si tedy vedoucího neboli šéfa – nebo jak oni říkají „big bosse“ –, ale ten tady bohužel není. Po tříhodinové pauze na oběd si dal hodinu a půl dlouhou pauzu pro modlitbu. Opět vlastně nejsem překvapen.

Procedura finalizace zabrala více než hodinu, ale podařilo se. Několik kontrol a přejímek a tato agonie v podobě úřadů je za námi a George vyjíždí s požeňáním celníků na svoji pouť Etiopií. Bohužel s tím přichází i omezení v podobě 23 dnů trvajícího povolení. V určené datum musíme být na určeném místě a opustit zemi. Pokud se tak nestane, auto propadá státu.

Příjezd do Gondaru mi po dlouhé době nabídl pohled na město v zeleni. Domy jsou obklopené stromy a krajina je úplně jiná než v Súdánu. V centru města a v čase oběda mě zlákala malebná restaurace v parku obklopujícím královské lázně. Studené pivo a pohled na zdejší milici, jak trénuje pochodování, nemohl být lepší, jen to jídlo samotné nějak nestačí. K obědu jsem si mohl samozřejmě vybrat, ale souhrnně je na výběr ze zeleninové placky se zeleninou na několik způsobů. Je doba, kdy se Amharové postí, a tak je všude k dostání jen zelenina se zeleninou a já se začínám cítit po týdnu nucené diety slabý. Potřebné kalorie doháním pivem a někdy mě samotného šokuje, jaké touhy a chutě to ve mně probouzí. Například dnes mě doslova vyděsilo, že jsem dostal chuť na arabskou grilovanou kozu! Jak špatně musí být, aby člověk měl chuť na něco takového?

Dnešní poslední zastávka má dopřát víře a je v kostele Svaté Trojice. Malém kostelíku obehnaném zdí s 12 věžemi, jež představují apoštoly, hlavní brána je symbolem Ježíše Krista. Bližší ohledání ukázalo, že stěny jsou z bahna a suché trávy a jsou potažené bavlnou, na kterou umělec 40 let nanášel svou interpretaci víry. Společnost uvnitř nám dělal zdejší kněz, zvědavě posedávající na rudě polstrované židli. Vlastně se nejde ubránit dojmu, že domorodci tak nějak vše přebírají ze světa, a to, co přeberou, pak kopírují s pompou a nadšením. Z kostela vedou tři východy, temnotu střídá ostré slunce a každý nejprve skloní hlavu, aby následně pohlédl na modré nebe. Při troše pozornosti nikomu neunikne, že v koruně stromu sedí hejno supů, kteří napjatě pozorují život v zahradách.

Přesun na hotel s informací, že tady vaří dáma, která perfektně umí maso... co víc si přát. Steak ovšem není steak, ale jakési odřezky hovězího v porci 50 g a z nabídky šesti steaků mají jen jeden. Houbová polévka se dá jen těžko pozřít a na doporučení obsluhy si mám dát zeleninovou placku se zeleninou. Příště si dám raději sendvič.

▼ *Mrchožrout nad kostelem*

▲ *Majestátní Gondar*

NA HRADĚ A V PODHRADÍ 3. března 2023 • Gondar

Samotný Gondar je mladým městem a nepřitahuje tolik pozornosti, jak jsem původně očekával. Je samozřejmě nezbytné vzít v úvahu dva roky covidu a rok války, ale i tak je návštěvnost slabá a omezuje se na cestovatele, kteří hledají něco mimořádného, což tady nenajdou. Vstupné do vlajkových prostor severoetiopské krávy je zajímavě rozděleno. Z ceny 1 525 birrů je 75 za kameru, 200 za vstup a 1 250 za průvodce! Ohradil jsem se, že mám vlastního průvodce, ale cenotvorba je nařízením vlády a na dotaz, kolik z této ceny můj průvodce následně dostane, se mi nedostává odpovědi. Měním tedy otázku na to, zda vůbec něco dostane, a odpovědí je vyhybavé a smutné kroucení hlavou. Z peněz pro průvodce dostanou většinu manažeři, trochu dostanou lidé v kancelářích a také ti, kteří finance od turistů vybírají a zajišťují, že vrchnost nebude okrádána.

Architektura a samotný hrad stejně jako lázně působí odlišně, ale ne exoticky. V horkém prostředí uschlé trávy a stromů s plochými korunami vnímám stavby jako arabské, ale při bližším pohledu působí indicky, někdy zase trochu barokně a snad i proto, že moje cesta vede ze Súdánu, se nemohu ubránit dojmu jasných nubijských prvků. A nebýt těch křížů, tak bych snad i dokázal část definovat jako islámskou. Velmi těžko jde takovou architekturu popsat, ale pro představu se přeneste do Walesu, tam si najdete hrad, uchovejte si v paměti jeho obvodové zdi, pokračujte do oblasti horního Nilu, z nubijských staveb sejměte kopulovité střechy a dejte je na zdi našeho imaginárního hradu. Ke vstupu potřebujeme dveře a ty najdeme u nás v Česku na každém hradě. Tyto klenuté vstupy a okna vsadíme do naší stavby a máme jasné kontury. Jsme ale v teplé oblasti, a tak musíme pod stropem vytvořit průduchy, aby cirkuloval vzduch, takže stropy pod kopulemi podložíme břevny a vytvoříme malé průduchy jako v arabských

▲ Děti na posvátné půdě kostela v Gondaru

pevnostech na Blízkém východě. Z indických hradů si přineseme strážní věže a cimbuří k hradbám a to vše spojíme do jedné stavby. Před očima se vám teď zjeví Fasil Ghebbi v Gondaru. Toť v kostce.

Nedaleko je tradiční a klidná restaurace, kde opakovaně trávíme čas a poznáváme krásy lokální kuchyně. A tady je nutné nešetřit kritikou, ale vyzdvihnout autenticitu. Etiopie nebyla nikdy kolonizována a jediní, kteří se o to více pokusili, byli Italové. Italský vliv je ve městě Gondar značný a součástí prohlídek jsou i zmínky jako „tato stavba je italská, tato taky a tamhle je římská zeď...“. Postupně dojdete k tomu, že vše nové a lepší je italské, což ve vás zanechá dojem italské influence a tu s nadějí přenesete do svých chuťových pohárků. V restauraci dostanete v období půstu na výběr – zeleninová placka se zeleninou, míchaná zeleninová placka se zeleninou, nebo pasta. Chuť je v italském režimu, takže volíte pastu a nadšeně očekáváte, co přijde. Přijde otázka, s čím si pastu dáte, a vy se ptáte na možnosti. Zelenina, nebo omáčka – volíte omáčku. Hlad se mění na chuť a čas se zvolňuje k italské pauze a odpočinku na krásném prostranství ve stínu stromů... do okamžiku, než se na talíři před vámi objeví něco neurčitého. Při bližším ohledání začnete bořit sen postavený z chuťové paměti. Na talíři před vámi jsou namotané „špagety“ a na nich červená omáčka. Rámcově je vše v pořádku, ale v detailu je to řecká tragédie. Ony špagety nejsou totiž špagety, ale čínské nudle! Kdo zná jen trochu italskou kuchyni, tak ví, že když se vaří těstoviny, vodu je nutno osolit. „Tolik soli, aby voda v hrnci měla chuť jako Středozemní moře.“ To je ta krása italské kuchyně, kterou si s pokorou v zemi na Apenninském poloostrově můžete vychutnávat. Ne tak tady v Etiopii! Tady se totiž nesolí. Takže máme čínské nudle bez chuti a samozřejmě rozvařené, protože co je tvrdé, musí se kousat a to dělá lůza, zatímco honorace žvýkat nemusí. Místní špagety, tedy nudle, nejsou vůbec „al dente“ a být ve vodě ještě pár minut, tak připomínají kaši. Máme tedy základ a na něj přidáme pravou boloňskou omáčku, jen tedy bez masa, ale to nahradíme papričkami, a vše neosolíme a neopepríme a podlijeme pravým... olejem, ale hlavně ne olivovým. Omáčku pak nalijeme na nudle a servírujeme.

Moc bych si teď přál mít vedle sebe Itala a sledovat reakci na takové jídlo. Naštěstí mají v této zemi dostatek piva, a tak pikantní nudle s prapodivnou omáčkou utopenou v oleji splachují jednou lahvinkou za druhou a vytvářím si poměr dva loky na jedno sousto. Jinak to tam prostě a jednoduše nejde dostat.

BABOON VEGETARIÁN 4. března 2023 • Gondar > Debark

Simienské hory! To hlavní, na co jsem se těšil na severu země, je konečně tady. Vstupem do parku začíná offroad cesta a naším cílem dnes není nikdo jiný než, jak mu domorodci říkají, baboon vegetarián! Tahle země je teď v období půstu, ale že to zasáhne i paviány, bych nečekal. To samozřejmě myslím s nadsázkou a trochou ironie. Do hor jsem se vydal především proto, že tady žije dželada hnědá neboli pavián dželada. Je to místní endemit a Afrika mi celý dlouhý rok tohle místo odpírala. Nakonec se mi to podařilo a já mohl trávit chvíle ve společnosti paviánů, kteří nežijí nikde jinde na světě než tady.

U vstupu do parku je strážce hlídající prádelní šňůru oddělující park a okolí. Kolem auta se v okamžiku shromáždí houf roztomilých dětí, které srdečně mávají, a když zamávám nazpět, tak děcka ihned mění mávání na výmluvné gesto doplněné pokřiky „pay, pay, pay“, čímž se dožadují peněz. Kdo to nezná, je zaskočen a možná i zklamán, ale stačí se podívat „za roh“ a v přítmí stromů spatříte ženy, které nakukují a kontrolují, zda jsou jejich děti v lovu bakšise úspěšné. Tak se tady žije. Dospělým peníze jen tak nedáte, ale roztomilému dítěti ano. A z toho dítěte se tento dojem už nedostane, takže se jeho přirozeností stane chodit k bělochům a natahovat ruku, protože to je snazší než pracovat.

▼ *Nezbytná výbava do Simienských hor – nefunkční čínská puška*

▲ *Ibex*

Aby také ne, když to, co jim dá dáma středního věku bez dětí, možná z melancholie a žalu, si vydělá jejich otec za týden. Je tedy lépe nepracovat a síly soustředit na turistické lokality a působit co možná nejsmutněji, což vynáší nejvíce. Je velmi těžké těmto dětem nevyhovět, když je pro vás štedrost přirozená, a současně vyhovět, když víte, že kvůli tomu se jejich život nepohne tím správným směrem, tedy k vědomí, že peníze jsou za práci, a ne za žebřání.

Stačilo ujet dva kilometry a u cesty sedí první dva paviáni. Jsou obrovští a s váhou skoro 20 kilo a srstí lva působí úchvatně. Na tomto místě vzniká první skutečná fotka Afriky, tedy aspoň takové, o jaké jsem během příprav snil. George je zaparkovaný u krajnice, sedí v něm průvodce a skaut, což je jakási obdoba osobního strážce, já jsem 30 metrů od auta a fotím paviány a u auta stojí kluk a jen tak kouká. Tady je prostě africké úplně vše!

IBEX 5. března 2023 • Dabark > Gondar

Před cestou jsem musel opravit George, což místní kluci odhadovali na několik hodin. Zabralo to jen 20 minut, a zatímco já měnil olejový filtr, skaut a průvodce sedí v autě a požívají oběd v podobě indžary a širokú a já snad raději budu jíst s paviány drobné hlízky ze země, to má alespoň nějakou chuť.

V parku nás znovu vítají děcka s nataženou rukou. Pokilometru přicházíme o další pneumatiku. Jsme bez rezerv a čeká nás šest hodin jízdy terénem! Průvodce navrhuje cestu zpět a opravu, protože bezpečnost především, ale já odmítám. A protože držím volant, zbytek posádky musí poslouchat. Dnes je ten den, kdy uvidíme ibexe, tedy kozorožce, a nenechám si to vzít kusem železa uvízlého v gumě. Ve výšce 4 260 m n. m. se nám podařilo najít čtyřčlennou skupinu. Musím přiznat, že je to neskutečný pocit, vidět kriticky ohrožený druh na místě jeho přirozeného habitatu, jediném svého druhu na naší planetě. Tak dlouho jsem čekal, a konečně je to tady: jsem na skále se skupinou kozorožců, kteří moc dobře vědí, že sem nepatřím, ale klidně moji přítomnost přijímají a věnují se obědu a drbání srsti o skály.